

Biskop Atle Sommerfeldt:

Preken Råholt kirke 4. s i advent 22.12.2013,

125 års jubileum

Luk 1,46-55

Vi har all grunn til å være stolte av den utviklingen som har skjedd her i Råholt de 125 årene kirken har vært bygdas naturlige samlingssted i de store livsbegivenhetene i sorg og glede. Da kirken ble reist, var det norske klassesamfunnet dominerende og flertallet av befolkningen levde i materiell armod og avhengighet enten en var husmann eller arbeider i de nye industriene eller tjenestefolk. I dag står kirken midt i et samfunn i vekst og med verdens beste velferdsordninger som sikkerhetsnett dersom livet blir for krevende å mestre.

Vår frihet til selv å bestemme over livene våre er dramatisk utvidet. Alt ligger til rette for at vi og andre får et godt og harmonisk liv. Det fører til at mange føler et sterkt prestasjonspress. Frihetens muligheter er enorme og fremtidshåpet avhenger av våre prestasjoner og viljekraft.

I økende grad ser vi ytringer som knytter menneskeverdet til det et menneske eier og den verdi en har som arbeidstaker, produsent og konsument. For det er bare som arbeidstaker, produsent og konsument vi er virkelig nyttige og blir verdsatt.

Avhengighet av andre blir den verste skjebne noen kan få fordi da er ens egen frihet begrenset og en begrenser andres frihet. Da er en redusert til en utgiftspost i samfunnsregnskapet. Og nåde den flyktning eller tigger som kommer til våre lokalmiljøer og blir en slik utgiftspost, da betyr det de flykter fra lite, for vi knytter menneskelighet til det vi eier og ikke til det vi gir.

Dette er ikke hele bildet av Norge, men det er også en del av bildet av Norge i dag. I en kultur der menneskets verdi knyttes til prestasjoner og vellykkethet, er smerte, sårbarhet og død lite velkomne innslag. Men det oppleves av de aller fleste og i det perfekte lys blir fokuset på alt det en ikke får til, alt det andre får til og alle de drømmer som ikke ble oppfylt og prestasjonene som ikke var tilstrekkelige.

Forskere hevder at hver femte ungdom mellom 16 og 30 år oppfyller kriteriene for depresjon – en tilstand som kjennetegnes av nedstemthet, tap av interesse og glede, ensomhet og fortvilelse. Følelsen av håpløshet blir dominerende og forsterker nedstemtheten. Fraværet av fellesskap og arenaer der livets store spørsmål knyttet til mening og livstolkning, forsterker håpløsheten.

I et samfunn som på så mange måter er et lysende eksempel på mulighetene vi har til å inkludere alle mennesker i velferdsordninger og politisk deltagelse, finnes et mørke der det ropes etter et ankerfeste som gir en annerledes og mer robust forankring av vår menneskelighet og vårt menneskeverd enn det prestasjonene våre kan tilby.

Stort lenger fra glansbildet av den vellykkede og uavhengige forbruker i dagens Norge enn Marias virkelighet i Palestina for 2000 år siden, er det vanskelig å komme. Hun er en ung kvinne i et okkupert land fra det oversette Galilea. Hennes muligheter som kvinne er meget begrenset og hun er underlagt mennenes beslutninger først som datter og senere som hustru. Hennes verdi er knyttet til om hun kan bli en produsent av mannens etterkommere. Marias muligheter var ikke mange. Hennes frihet var ikke stor.

Så får hun beskjed om at hun skal føde en sønn som ikke er Josefs barn. Og denne sønnen skal være hellig og kalles Den høyestes sønn, han skal få Davids trone og det skal ikke være ende på hans kongedømme.

Fosteret som hun bærer er helt avhengig av Marias kropp og vil som alle babyer og barn i mange år være avhengig av hennes pass og stell. I en av kirkens eldste bilder av Maria med barnet, dier Maria Jesus, bildet av Jesu absolutte avhengighet av at Marias kropp gir ham næring.

Disse bildene av den unge kvinnen og det avhengige barnet gir oss et annet bilde av menneskets verd enn den vellykkede konsument og produsent. I bildene av Maria er menneskets verdi i Guds anerkjennelse og respekt for nettopp tjenestekvinnen i hennes fattigdom. Det er ikke makten og storverkene og rikdommen som er grunnlaget for menneskets verdi, men at vi er skapt av Gud og er bærer av Guds bilde, som mann og kvinne, uavhengig av sosial status og prestasjoner.

Så radikalt er dette at fosteret i Marias kropp er bærer av menneskehetens håp. Gud, allherskeren, himmelen og jordens skaper, gjør seg avhengig av en ung kvinne og hennes familie. Bildet av Gud blir for alltid endret fra den fryktinngytende hærfører og hersker til en Gud som lar seg utsette for menneskets sårbarhet, ondskap og utstøting. Nettopp innenfra menneskets sårbare liv, blir Gud bærer av håpet gjennom tegnene han gir ved å helbrede mennesker og til slutt seire over dødens makter og myndigheter.

Fjerde søndagen i advent, årets mørkeste dag her i Nord, er forventningens adventsøndag. Dette er søndagen vi inviteres til å slippe gleden løs fordi vi har bedre tider i vente, tider der håpet om fremtiden blir gitt et bærekraftig ankerfeste.

Marias lovsang som dagens tekst kalles, er forventningens kjernehymne. Den ble sunget i kretsen av marginaliserte og fattige jødekristne. I hymnen uttrykkes deres visshet om at Jesus Kristus ville bære dem gjennom alle slags vanskeligheter inn til Guds evige seier over mørke, lidelse og død. I Maria så de at samtidens hylling av makt og rikdom slett ikke var uttrykk for Guds og gudenes velsignelse, de så tvertom hvordan Gud ble offer for de mektiges overgrep og drap. Men fortellingene om møtene med den oppstandne Jesus overbeviste dem om at den sårede og drepte Jesus var gått seirende ut av konfrontasjonen med dødens krefter og derfor var den lovede Messias, håpets forankring og grunnlag. Messias, han som skulle vise menneskene at Gud ikke hadde glemt dem midt i elendigheten, at Gud fortsatt hørte menneskenes rop om rettferdighet og barmhjertighet. Men den vissheten kunne de istemme Marias lovsang som bekjente at Gud identifiserte seg med alminnelige menneskers liv.

I en kultur der menneskets verd i for stor grad knyttes til vår uavhengighet og vår vellykkethet som arbeidstager, produsent og konsument, er Marias lovsang håpets hymne. Vårt menneskeverd ligger ikke i våre egne prestasjoner, men i Guds skaperhånd og utrolige raushet mot oss alle. Gud velger en ung kvinne uten prestasjoner og merittliste, slik Gud valgte oss da Gud tok i mot oss i dåpen og lovet å være vår livsledsager hele livet og gjennom døden.

Gud gjorde seg avhengig av Maria. Hver eneste dag gjør Gud seg avhengig av hver og en av oss. Vi er alle som Maria utvalgt til å være bærer av håpet om Guds fremtid til menneskene rundt oss. Ingen av oss er verdige til å være utvalgt. Maria, Jesu mor, blir derfor troens forbilde og tilknytningspunkt for dem og alle oss som sliter med livene og som fortviler over nederlag og sårbarhet. Vi er Guds utvalgte, sett og hørt av Gud som vil la oss få del i Guds seier over mørket og død. Derfor inviteres vi alle til å delta i en forsmak på håpets fest når vi sammen med alle de som er gått foran oss får motta Jesu legeme og blod som han har gitt til soning for alle våre synder og fornyer løftet sitt om å støtte oss frem til et evig liv.

I 125 år har mennesker her i Råholt blitt utvalg av Gud u dåpen og fått fornyet sin tilhørighet ved å delta i Herrens festmåltid og på den måten få et glimt av håpets fellesskap. Sammen med dem kan vi alle slutte oss til Marias innledende ord i det som kalles Marias lovsang: Min sjel opphøyer Herren, og min ånd fryder seg over Gud, min frelser. For han har sett til sin tjenestekvinne i hennes fattigdom» – i vår fattigdom.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige Ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen